

Carta de Plečnik a Kotěra (1912).
Letter from Plečnik to Kotěra (1912).

I remember how the whole of his art developed steadily and rapidly. The young, modest Slovenian student had already attracted attention in 1895 at the Academy in Vienna. At first his fellow-students who gathered around their master, Wagner, did not feel too much affection for him; his thoughtful character stood him apart and whereas the others followed their master's clear way with enthusiasm, he did not shout with joy as they did when the first waves of modernity came. Yet he was to become one of the pioneers and an example for many of them.¹ It was in these terms that in 1902 Jan Ketëra, Plečnik's Czech friend and classmate at the Wagner School, introduced his friend's work in the pages of the journal «Vlné Směry», publication of the Mánes Association of Artists of which he was chairman. However, this was not Plečnik's first contact with Czech culture. While still a youth in Ljubljana he used to systematically read Czech literary and artistic journals and study the history of the great Czechs nation, considering them the most developed of all Slavic races.²

In Wagner's class Kotěra and Plečnik were attracted to each other by their common Slavic blood. They were both among their teacher's best students, though in very different ways. Mutual respect for each other's work strengthened what was to become a lifelong friendship. They were both awarded the Roman Prize, the highest accolade of the Vienna Academy: Kotěra in 1897 and Plečnik one year later.

Vladimir Slapeta

a Anton Schweighofer

«Em refereixo també al seu art en general. Recordo com, malgrat totes les lluites i totes les privacions, aquest art es va desplegar amb rapidesa i continuïtat. Ja el 1895 aquest estudiant eslovè jove i modest cridava l'atenció a l'Acadèmia de Viena. Al començament no agradava gaire als seus col·legues, aplegats al voltant del mestre Otto Wagner; pel seu caràcter pensatiu diferia bastant d'ells, que seguien amb entusiasme l'estil clar del mestre; quan arribaren les primeres onades de la modernitat, Plečnik no es va posar, com ells, a fer salts d'alegria. I, tanmateix, era un dels pioners i un exemple per a molts d'ells»¹. Amb aquestes paraules Jan Kottěra, amic i condeixeble de Plečnik a l'escola de Wagner, presentava l'obra del seu amic, el 1902, a les pàgines de la revista «Volné Směry», òrgan de l'Associació d'Artistes Manes, de la qual n'era president. Tanmateix, no era aquest el primer contacte de Plečnik amb la cultura txeca. Quan era jove, a Ljubljana, solia llegir sistemàticament revistes literàries i artístiques i va estudiar la gran història de la nació txeca, que considerava la més desenvolupada de tota la raça eslava².

A les classes de Wagner, Kotěra i Plečnik se sentiren mútuament atrets per la seva comunitat de sang eslovena. Tots dos, per bé que de manera diferent, es comptaven entre els millors estudiants del seu professor. El respecte mutu per l'obra aliena va enfortir la seva amistat, que, iniciada a l'escola, es va mantenir al llarg de tota la vida. Tots dos van obtenir el Premi de Roma, la recompensa més elevada de l'Acadèmia vienesa: Kotěra el 1897 i Plečnik un any

més tard. El 1898, amb vint-i-set anys, Kotěra va ser cridat a l'Escola d'Arts Industrials de Praga, on va arribar a ser una personalitat destacada de la pedagogia i l'organització de la vida cultural txeca; des d'allí va començar a informar regularment Plečnik sobre la situació a Praga. Li enviava la revista «Volné Směry», i més tard la publicació «Styl»³, i va començar a presentar les obres de Plečnik a especialistes txecs; la primera vegada va ser l'any 1900, a la revista «Volné Směry», on va publicar el seu programa d'estudis «O novém umění» («Sobre l'art nou»), acompanyat d'obres dels millors arquitectes europeus, entre els quals incloïa Plečnik.

Pocs anys més tard, en publicar Kotěra dins «Volné Směry» la casa Zacherl de Plečnik, així com l'Amsterdam Stock Exchange Building de Berlage i les seves pròpies obres⁴, Plečnik va escriure: «M'agrada molt Berlage, especialment pel fet que s'assemblava a mi. Originalment jo volia fer la casa Zacherl de maó, és clar que de manera diferent, però em van rebutjar terminantment la idea. I no m'agrada que la paraula «maó» encara es faci servir tan rarament. L'obra de Berlage mostra moltes característiques positives, però jo no estic totalment convençut que la solució vertical de l'espai principal sigui bona. El que més m'agrada és l'entrada al saló principal (vegeu l'última il·lustració). Hi ha un altre home que sembla molt prometedor, Gočár. Té força habilitat per concentrar l'atenció, oi? És una llàstima que no hi hagi inclòs cap pla en perspectiva»⁵.

La referència a Josef Gočár dona compte de la relació de Plečnik amb la generació cubista, més jove, d'arquitectes txecs⁶ educats per Kotěra, el seu professor i mestre, i que ja en la primera dècada d'aquest segle apreciaven molt Plečnik. Evidentment, la predicció de Plečnik era encertada, quan va morir Kotěra, va ser succeït per Josef Gočár al seu lloc de l'Acadèmia de Belles Arts de Praga. També encertava Plečnik en una altra carta en referir-se a Pável Janák, que seria posteriorment el seu «doble successor»⁷: «Indubtablement el senyor Janák és un artista excepcional, i potser també un home excepcional, però encara no estic segur de si serà tan bo com a repòrter, cronista o crític»⁸. Com a teòric Janák era l'esperit director del moviment cubista a Praga. Així com Gočár era, gràcies al seu vigor expressiu, el realitzador principal de la nova arquitectura txeca, Pável Janák era el seu inspirador, experimentador i probablement també el seu professor més excepcional. Ja abans de 1910 Plečnik va mantenir-hi contactes personals. Va conèixer Janák en el curs dels seus estudis a l'escola de Wagner⁹; Gočár li va ser presentat per Jan Kotěra. Tant Gočár com Janák col·laboraren en la publicació de la revista «Styl», el primer número de la qual va aparèixer el 1908. Allí va publicar Janák

ter. In 1898, at the age of twenty-seven, Kotěra was called to the School of Industrial Arts in Prague where he became a leading teacher and organiser in Czech cultural spheres, and started regularly to inform Plečnik about the situation there. He used to send him the journals «Volné Směry» and «Styl»³, and began to make Plečnik's work known to Czech specialists: first in 1900 when he published his programme study «O novém umění» («On the New Art») in «Volné Směry», alongside works by the best European architects. A few years later, when Kotěra published Plečnik's Zacherl House together with Berlage's Amsterdam Stock Exchange and his own works in «Volné Směry»⁴, Plečnik wrote, «Berlage impressed me very much, and I was particularly gratified by the fact that he was next to me. I wanted originally to build the Zacherl House in brick — though in a different way, of course — but the idea was flatly rejected. Furthermore, I do not like the fact that the word «brick» is still only very occasionally used. The Berlage thing has many good features, but I am not fully convinced that the vertical solution of the main space is a good one. What I like most is the entrance to the main lounge.

A new man, who seems to be very promising, is Gočár. He appears to have the ability to concentrate on you, doesn't he? It is a pity that you have never included any of his plans.»⁵

Like the baroque artist who, with all the tools of his trade and all the wiles of his talent, strove for an impressive total effect and for a picturesque outline, Plečnik clearly criticises purpose and its obvious reflection in form. Like the baroque architect, who in his final conception applied the set of rules laid down in previous centuries and relating to its particular elements in an arbitrary manner as far as they suited his particular purpose Plečnik does not care for the origin or for the «accordance to style» of his details. We can see that what matters to him is not the form itself, but its logic and usefulness. We can see historical reminiscences juxtaposed to one another without any real interest in history and used purely for their expediency as regards the given purpose. All new forms and new instruments are for him a logical result of deep thought; they never show the poverty inherent in a mere search for innovation for its own sake. What for another architect may be just a facile trick reaches with Plečnik a mature form after all the positive and negative aspects have been thought over a hundred times. It is therefore impossible to imitate Plečnik: such an attempt is doomed to failure or else its effect will be

reduced, since it is not based on such perfect preconditions. An artist of his calibre and personality could never be popular, and indeed he is not. Most of his designs, even the large-scale projects, are unrealised sketches which have had almost no influence either on the development of architecture or on the public.¹¹

A year later «Styl» published two church projects by Plečnik¹². The circumstances in Prague were by then ideal for his work to be finally recognised. Some of his sketches¹³ obviously contributed to the development of Prague cubist architecture, particularly Janák's. His appointment as professor at the Prague school of Industrial Arts, thanks to his old friend Jan Kotěra, gave him the opportunity to train another generation of Czech architects.

In 1910 Kotěra founded a school of architecture at the Academy of Fine Arts and offered his chair at the School of Industrial Arts to Plečnik. On January 20 1911 he was officially appointed professor of architecture at the School of Industrial Arts, and moved from Vienna to Prague¹⁴. Consequently there were now two schools of architecture in Prague, both of them run by leading authorities coming from Wagner's «hotbed». Whereas the man of the world and grandseigneur Kotěra orientated his school along modern, rationalist lines, and taught not only the cubist generation but also the first functionalist generation of architects at the Academy, Plečnik led his students, by virtue of his highly introverted personality, towards the classical heritage of Mediterranean architecture which had attracted him since his youth¹⁵.

Plečnik was a painstaking, fatherly figure: an example to his students by virtue of his diligence, his uncompromising position in questions of artistic quality, his integrity in human matters, and his personal asceticism. He was repaid for such qualities with devotion and extreme admiration. If Kotěra's teaching was rather liberal, making allowances for different ways of seeking solutions, Plečnik's school was strictly disciplined and even doctrinaire: profane subjects were proscribed and only monumental, sacred and funereal subjects were chosen, to be studied with the spirit of antiquity¹⁶. When Plečnik was dissatisfied with a particular student's work he would often bring him a sketch of his own on the following day, thus helping him to deal with his task¹⁷.

The period of Plečnik's creative work in Prague started after the war, in the newly-born Czechoslovak Republic. At the end of 1919 and the beginning of 1920, Kotěra took steps towards setting up

el seu manifest *De l'arquitectura moderna a una arquitectura*¹⁰, on criticava la doctrina de Wagner i postulava l'espiritualització de la matèria per mitjà del modelat plàstic, oposant-lo a la mera resolució.

Janák accentuava la funció de l'esperit en l'arquitectura, en tant que Plečnik postulava la consciència. En el número següent de «Styl» es publicaven obres recents de Plečnik amb les explicacions següents: «La seva actitud és inobjectable tot i que es desplega en una obra força petita i, malgrat que el seu caràcter reflexiu ens impedeixi de comprendre millor les raons més profundes i els principis de la seva idiosincràsia... Des del punt de vista artístic Plečnik és veritablement un home de caràcter i una personalitat única; la seva relació amb la vida actual està plena de malentesos i de dolor, i el seu art es manifesta principalment en les variants de certa idea que és repetida i profundament considerada. La peculiaritat bàsica de la naturalesa de Plečnik i, en conseqüència, de la seva obra, és una austeritat gairebé ascètica... Aquesta disciplina, basada en una convicció religiosa sincera i profunda, és una cosa característica no solament per a tots els seus amics, sinó particularment per a ell mateix. Plečnik és un home religiós i, a més, mesura els seus recursos artístics en funció de la seva religió.

En virtut de la seva autocrítica, Plečnik treballa amb força lentitud i amb dolor, explica lògicament cada detall i acaba l'obra amb detalls tan clarament definits que de vegades sembla exagerat. Lògica estricta i sense miraments, definició de la tasca de la manera més detallada, recerca de recursos arquitectònics i de formes d'expressió: de vegades tot això planteja molts obstacles a un artista la fantasia del qual és, d'altra banda, fructífera i la seva habilitat expressiva és realment extraordinària. Com l'artista barrocc, que s'afanya per aconseguir amb totes les eines del seu art i amb tots els ardits del seu talent un efecte total impressionant i una silueta pintoresca, Plečnik critica durament la resolució i el seu reflex car sobre la forma. Com l'arquitecte barrocc, que en la seva concepció final no es preocupa pel cànon normatiu dels elements particulars creat en segles passats i els fa servir d'una manera arbitrària en la mesura que serveixen als seus propòsits particulars, Plečnik no es preocupa per l'origen o per la «conformitat amb l'estil» dels seus detalls. Es noten reminiscències històriques amuntegades l'una sobre l'altra sense un interès vertader per la història, utilitzades a causa de la seva mera conveniència per a un propòsit concret. Per ell, les formes i les eines noves no són sinó el resultat lògic d'un pensament profund; no mostren mai el fonament míser d'una mera recerca d'innovacions. Allò que per a un altre arquitecte no és més que un truc fàcil de fer servir, en Plečnik

Jan Kotěra (1871-1923).

another chair of architecture at the Academy of Fine Arts, with a view to appointing Plečnik as professor there¹⁸. However, he was unable to carry his plan through¹⁹ Plečnik by then wished to return to his homeland, to Ljubljana. On April 1 1921 he left the School of Industrial Arts in Prague, having announced his resignation as professor on January 21 1921²⁰, and set out for home to organise a school of architecture at the new University of Ljubljana, thus taking up an offer made to him in 1920. In Prague, however, he still had to cope with his most important creative challenge. In 1919 Jan Kotěra was commissioned to design the first residence of President Tomáš G. Masaryk in Prague Castle²¹, and he intervened on that occasion in favour of Plečnik, whom he recommended to be appointed Chief Architect. His recommendation was accepted and Plečnik was entrusted with the reconstruction of the castle. President Masaryk approved the idea because Plečnik's inclination towards antique art coincided with his own idea of a democratic state based on humanistic principles. The nomination of a representative of a friendly Slovenian nation to the position of Chief Architect of Prague Castle symbolised the political ideal of Pan-Slavism, that is, a close union of the Slavic nations living in Czechoslovakia and Yugoslavia who had shaken off the yoke of the Habsburg Empire. These two events, the invitation to the University of Ljubljana and the appointment to the post of Architect of Prague Castle, changed Plečnik's life. He moved to Ljubljana where he headed the school and made designs both for his city and for Prague Castle, the reconstruction of which he personally supervised during the summer vacation. During the academic year he was represented here by his former student Otto Rothmayer. This point marked the parting of the ways for those true friends whose natures were so different: the worldly grandseigneur Jan Kotěra and the thoughtful, embittered ascetic Jože Plečnik.

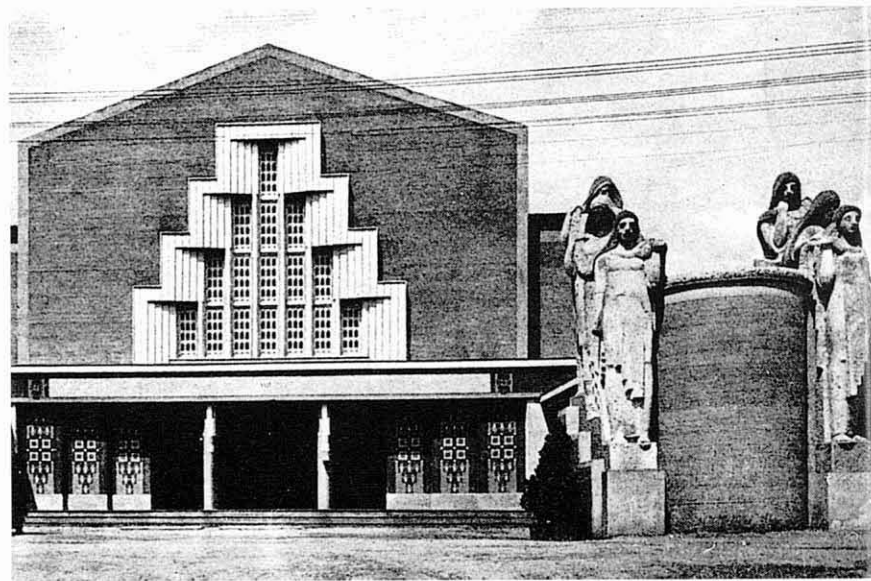
In his work on Prague Castle, Jože Plečnik interpreted in a new and specific way the *genius loci* of this historical and architectural complex. He reconstructed the castle's courtyards, terraces, gardens and corners²². Very attractive materials were used here: brick, metal, wood, and particularly stone, which he selected personally from Czech quarries. Excellent quality and exemplary workmanship were shown throughout²³. «If there were enough money for this purpose», Plečnik used to say, «I would build the whole castle in stone. Personally, that is what I

assoleix una forma madura basada en un pensament profund després d'haver meditat infinitat de vegades en tots els seus aspectes positius i negatius. D'aquí que sigui impossible imitar Plečnik en altres edificis; aquesta imitació des del moment que no es basa en condicions prèvies tan perfeccionades, o bé fracassa o en veu reduïda l'efectivitat. Un artista d'aquesta mena i d'aquestes característiques o pot ser mai popular. I aquest és el cas de Plečnik. La majoria dels seus dissenys, inclosos els projectes a gran escala, són esbossos no realitzats que pràcticament no mostren influència sobre el desenvolupament de l'arquitectura i sobre el públic»¹¹.

Un any més tard la revista «Styl» publicava dos projectes d'esglésies elaborats per Plečnik¹²; l'ambient de Praga ja estava madur per reconèixer Plečnik. És evident que alguns dels seus esbossos¹³ contribuïren al desenvolupament de l'arquitectura cubista de Praga, especialment la de Janák. El seu nomenament com a professor de l'Escola d'Arts Industrials de Praga, gràcies al seu vell amic Jan Kotěra, li proporcionà la possibilitat d'educar una altra generació d'arquitectes txecs.

El 1910 Kotěra va fundar una escola d'arquitectura a l'Acadèmia de Belles Arts, i va oferir a Plečnik la seva càtedra de l'Escola d'Arts Industrials. El 20 de gener de 1911 va ser nomenat oficialment director de la càtedra d'arquitectura de l'Escola d'Arts Industrials, i es va traslladar de Viena a Praga¹⁴. Així doncs, en la segona dècada del segle hi havia a Praga dues escoles d'arquitectura, encapçalades totes dues per autoritats sobresortints procedents del «planter» de Wagner. Mentre que Kotěra, gran senyor obert al món, orientava la seva escola segons la tendència moderna i racionalista, i educava no sols la generació cubista sinó també la primera generació funcionalista d'arquitectes a l'Acadèmia, Plečnik orientava l'ensenyament, en funció de la seva personalitat fortament introvertida, cap a l'herència clàssica de l'arquitectura mediterrània a què s'havia inclinat des de la seva joventut¹⁵. A més, la seva escola estava poderosament influïda per la seva religiositat.

Plečnik es preocupava molt i d'una manera quasi paternal pels seus estudiants; ell mateix els servia d'exemple per la seva diligència, per la postura d'intransigència tocant a la qualitat i a les obres d'art i pel gran sentit de la justícia en qüestions d'humanitat, així com pel seu ascetisme personal, i per tot això rebia a canvi devoció i admiració. Mentre que l'ensenyament de Kotěra era una mica liberal i tolerava diverses modalitats d'investigació, l'escola de Plečnik mostrava una forma expressiva uniforme i, fins i tot, doctrinària: no s'admetien els temes profans; solament se seleccionaven els temes monumentals, sagrats i funeraris, processats a conti-

J. Kotěra. Pavelló per a exposicions de la Cambra de Comerç de Praga (1908).

J. Kotěra. Exhibition pavilion for the Chamber of Commerce in Prague (1908).

[22] Jan Kotěra. Casa Karel (Praga, 1933).

Jan Kotěra. Karel House (Prague, 1933).

[23]

nuació segons l'esperit antic¹⁶. Quan Plečnik no quedava satisfet, al dia següent solia dur a l'alumne un esbós propi i llavors l'ajudava a enfrontar-se a la tasca¹⁷.

El període de treball creatiu de Plečnik a Praga va començar després de la guerra, a la naixent República de Txecoslovàquia. Pels anys 1919-1920 Kotěra va fer gestions per crear una altra càtedra d'arquitectura a l'Acadèmia de Belles Arts amb la intenció de nomenar Plečnik com a professor¹⁸. Però no va aconseguir dur endavant aquesta idea¹⁹. Com a professor, Plečnik volia tornar a la seva terra natal, Ljubljana. El primer d'abril de 1921 va deixar l'Escola d'Arts Industrials de Praga després d'haver anunciat la seva renúncia com a professor el 21 de gener de 1921²⁰ per tornar al seu país i organitzar una escola d'arquitectura a la nova Universitat de Ljubljana, que ja l'havia convidat el 1920. De tota manera encara va haver d'enfrontar-se a Praga amb la seva tasca creadora de major importància. El 1919, Jan Kotěra fou encarregat del disseny de la residència principal del president Tomáš G. Masaryk, al Castell de Praga²¹, i aquesta vegada va intervenir en favor de Plečnik, al qual va recomanar per al nomenament d'arquitecte en cap del Castell de Praga. La seva recomanació va ser acceptada i Plečnik s'encarregà de la reconstrucció del Castell. El president Masaryk va abonar la idea, ja que la inclinació de Plečnik per l'art antic coincidia amb la seva idea d'un estat democràtic basat en principis humanístics. El nomenament d'un representant de l'amiga nació eslovena per al càrrec d'arquitecte en cap del Castell de Praga simbolitzava la idea política del paneslavisme, és a dir, una unió estreta de les nacions eslaves de Txecoslovàquia i Iugoslàvia que s'havien tret del damunt el jou de l'Imperi austríac. Aquests dos esdeveniments, la invitació de la Universitat de Ljubljana i el nomenament per al càrrec d'arquitecte del Castell de Praga, canviaren la vida de Plečnik. Es traslladà a Ljubljana, on es va posar al davant de l'escola i va fer dissenys tant per a la ciutat de Ljubljana com per al Castell de Praga. Durant les vacances d'estiu inspeccionà i controlà la reconstrucció del Castell de Praga. Durant la resta de l'any el representava allí Otto Rothmayer, que havia estat estudiant seu. En aquesta època se separaren els camins dels dos fidels amics de tan diferent naturalesa: el gran senyor mundà Jan Kotěra i el pensatiu, amargat i ascètic Jože Plečnik.

En els treballs dedicats al Castell de Praga, Jože Plečnik va interpretar el *genius loci* d'aquest complex històric i arquitectònic d'una manera nova i específica. Va reconstruir els patis, les terrasses, els jardins i els racons del Castell²². Es van fer servir materials naturals molt agradables: maons, metalls, fusta i sobretot pedres especialment seleccionades per ell en pedreres

would appreciate most. Even doors could be made of stone. You don't believe me? Just look; they could be made of marble plates with a turntable in the centre²⁴. All this was taking place when Czech architecture had to cope with quite different problems. It was just at that time that it started to get rid of the post-war version of cubism, that is, of the so-called «national style», with plastically shaped decorative façades²⁵, tending towards civilism, the Neue Sachlichkeit and constructivism²⁶.

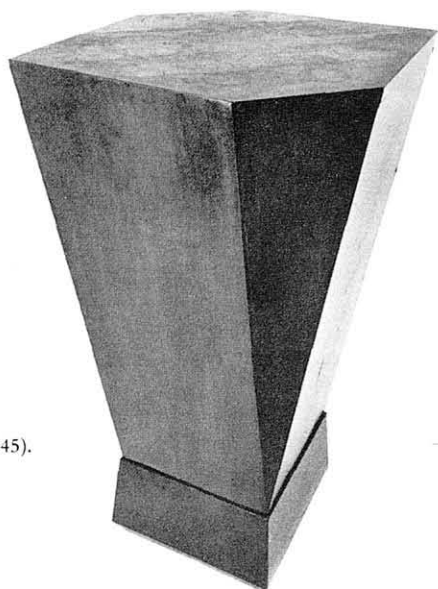
Simultaneously with the President's residence in the castle, he also reconstructed his summer residence in Láň Castle, the most important of his works here being the architecturally perfect reservoir dam in the Láň deer park. As regards his work for the castle, Plečnik took into account the broader concept of landscape planning. Several times, in 1921, 1922 and 1928²⁷, he returned to problems of town planning related to the access to the castle from the Manés Bridge. In his general reconstruction studies of the early '30s Plečnik dealt with the solution of the northern castle surroundings. If in the early 1920s Plečnik's reconstruction of Prague Castle met with public favour, particularly the reconstruction of the First Castle Courtyard, the Presidential residence, and the castle gardens, which were considered very successful and for which he was given many awards²⁸, he met resistance in his later work. The paving of the Third Courtyard had already been strongly criticised, and such criticism continued in connection with Plečnik's project for the entrance from the Red Deer Ravine. These grossly unfair attacks were probably the reason why Plečnik decided to interrupt his collaboration on the reconstruction of Prague Castle and not to come to Prague in 1935²⁹. His visions concerning the reconstruction of the Red Deer Ravine, the northern surroundings, the Ball Game House and the Royal Garden («The Ball Game House and the Royal Garden are the best architectural poems of Central Europe, and to reconstruct them is the greatest privilege»³⁰) remained mere drawings. In 1936 Plečnik was succeeded by an architect who respected his work, more than anybody else, Pavel Janák³¹.

Jože Plečnik's last architectural triumph in Prague was achieved outside the castle. In the Church of the Sacred Heart of Jesus in the Vinohrady district of Prague he was able to build one of his best monuments of sacred architecture.

The Czech architects wanted to express their gratitude to Plečnik for his pedagogical activity in Prague. Nevertheless,

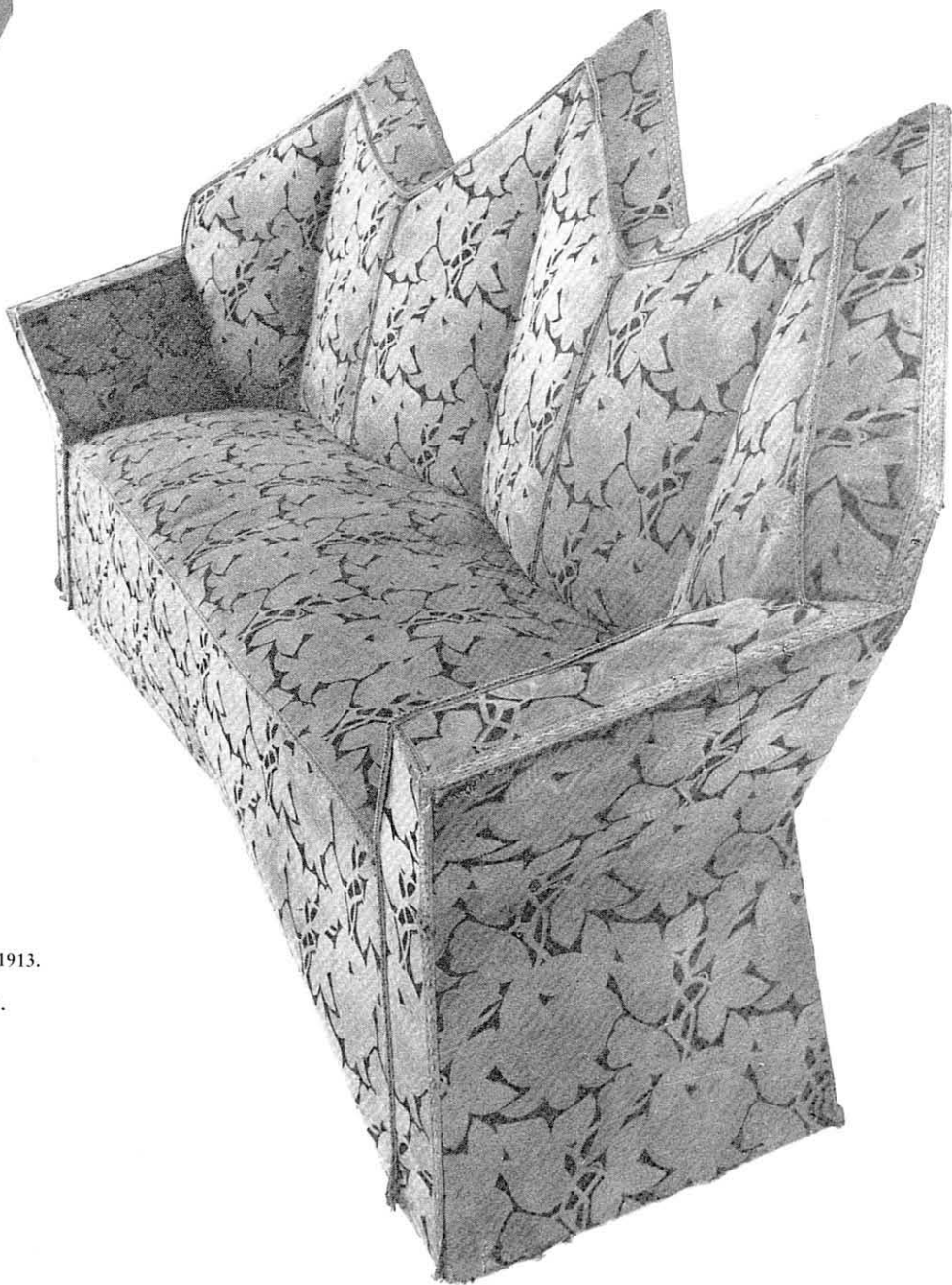

Josef Gočár (1880-1945).

J. Gočár. Basement projectat per a l'Exposició del SUV, PUD (1912).

J. Gočár. Pedestal designed for the SUV, PUD Exhibition (1912).

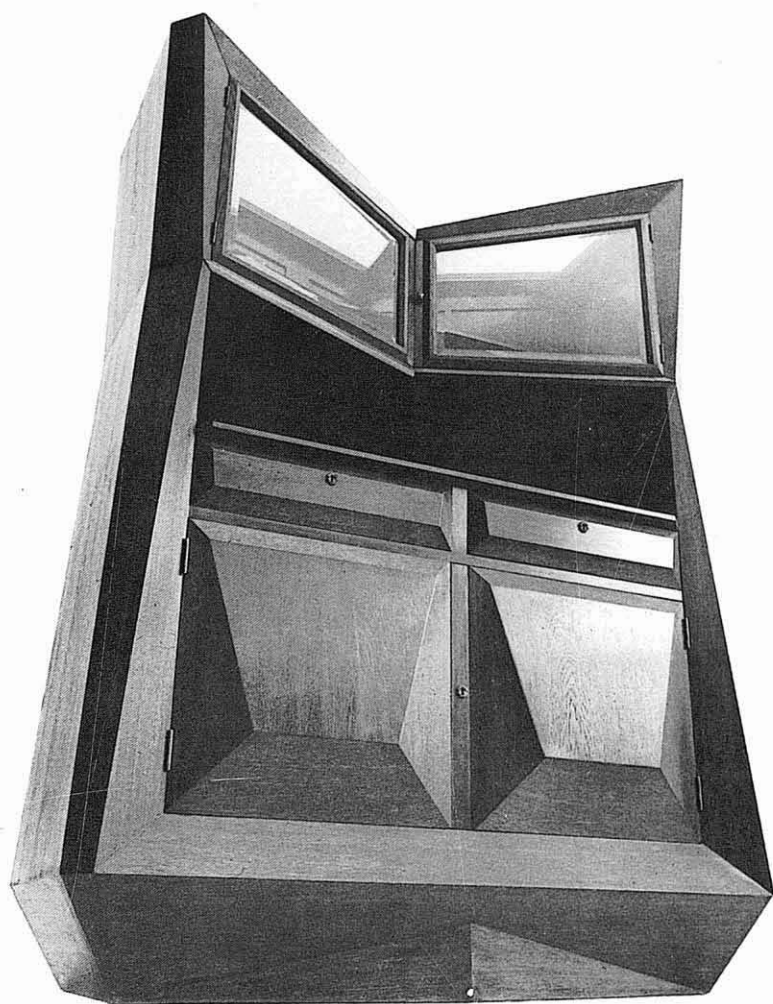
J. Gočár. Sofà projectat originàriament per al PUD el 1913.

J. Gočár. Sofa designed originally for the PUD in 1913.

J. Gočár. *Chaise-longue* projectada per a l'historiador d'art, V.V. Slech, PUD (1914).

J. Gočár. *Chaise-longue* designed for the art historian V.V. Slech, PUD (1914).

J. Gočár. *Buffet* del seu apartament propi, PUD (1912-1913).

J. Gočár. *Buffet* for his own apartment, PUD (1912-1913).

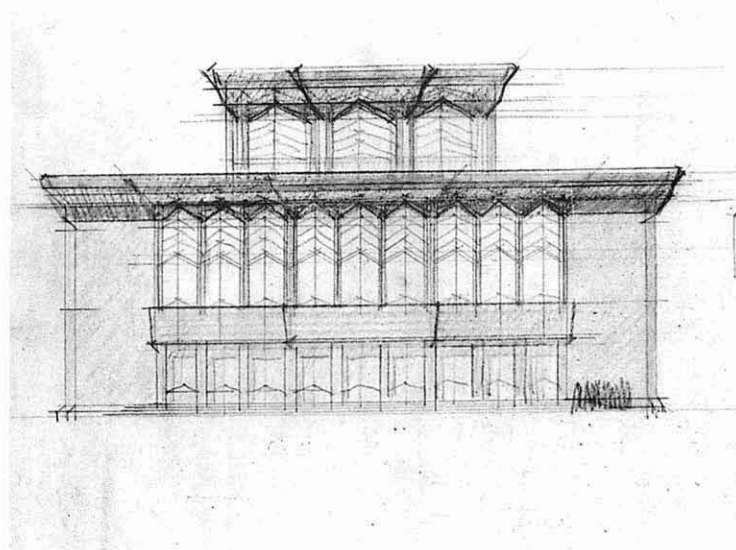

J. Gočár. Comerç a Jaromer (1909-1910).

J. Gočár. Business premises in Jaromer (1909-1910).

J. Gočár. Casa de la Verge Negra a Praga (1911-1912).
Dibuix de la façana.

J. Gočár. House of the Black Virgin in Prague (1911-1912).
Sketch of the façade.

txeques. Tot plegat era d'una qualitat excel·lent i d'un acabament exemplar²³. «Si tingués prou diners —solia dir Plečnik— faria tot el castell de pedra. M'agradaria més. Fins i tot les portes podrien ser de pedra, no us ho sembla? Fixeu-vos: es podrien fer amb lloses de marbre amb una placa giratòria en el centre»²⁴. Tot això s'esdevenia en una època en què l'arquitectura txeca havia d'enfrontar-se amb problemes molt diversos. Era precisament l'època en què l'arquitectura començava a desembarassar-se de la versió postbèl·lica del cubisme —és a dir, de l'anomenat «estil nacional», amb les seves façanes decoratives de configuració plàstica—²⁵, en direcció a la civilitat, la *Neue Sachlichkeit* i el constructivisme²⁶.

També va reconstruir, al mateix temps que la residència del president al Castell de Praga, la seva residència d'estiu al Castell de Lány, on la més important de les seves obres va ser el dic, arquitectònicament perfecte, del dipòsit d'aigua, en el parc dels cèrvols. En relació amb els seus treballs per al Castell, Plečnik es preocupà també pel paisatge del voltant, planejant el context de tot el conjunt. Va tornar diverses vegades (el 1921, 1922 i 1928)²⁷ al problema dels aspectes de planificació urbana relacionats amb l'accés al Castell des del pont Mánes. En els seus estudis de reconstrucció general dels primers anys trenta, Plečnik es va ocupar de la solució dels voltants del Castell per la part nord. Mentre que a començament dels anys vint el públic va apreciar força la reconstrucció del Castell de Praga efectuada per Plečnik, així com la reconstrucció del pati principal del Castell, la residència presidencial i els jardins, que van ser considerades obres de molt d'èxit i per les quals Plečnik va ser premiat moltes vegades²⁸; en les seves obres posteriors hi va trobar oposició. El paviment del tercer pati ja va ser fortament criticat, crítica que va prosseguir tocant al projecte d'accés des del Barranc del Cèrvol Roig. Especialment criticat va ser el seu projecte de regulació dels voltants del Castell per la part nord, el punt central de la qual s'esperava que fos la Biblioteca Masaryk.

Probablement aquests atacs durs i injustos van ser el motiu que Plečnik interrompés la seva contribució a la reconstrucció del Castell de Praga i no entrés a Praga el 1935²⁹. Els seus punts de vista sobre la reconstrucció del Barranc del Cèrvol Roig, els voltants de la part nord, el Joc de pilota i el Jardí Reial («el Joc de Pilota i el Jardí Reial són el millor poema arquitectònic de Centreuropa i la seva reconstrucció és el privilegi més gran»)³⁰ es quedaren en mers dibuixos... El 1936 el va succeir en el càrrec un arquitecte que respectava l'obra de Plečnik més que ningú: Pável Janák...³¹

De manera que, Jože Plečnik va obtenir la seva última satisfacció arquitectònica praguenca

Plečnik was undecided for a long time and much persuasion was needed to make him accept the job. In the first project the church was supposed to be encircled by rows of columns in the Doric style, the campanile being separated from the church. Only in the second and third projects did the 42 m high tower exhibit the typical stellar shape symbolising the increased form of the tabernacle. The most important aspect of this church, which was not built until the years between 1928 and 1932, at the end of Plečnik's work in Prague, consisted in its interior which, being quite generously and broadmindedly conceived and anticipating the central concept of church space adopted many years later, after the Second Vatican Council, enhanced the fine spiritual atmosphere of worship. The church, Plečnik's last important work in Prague, was consecrated on May 8 1932, almost three years before he left the city.

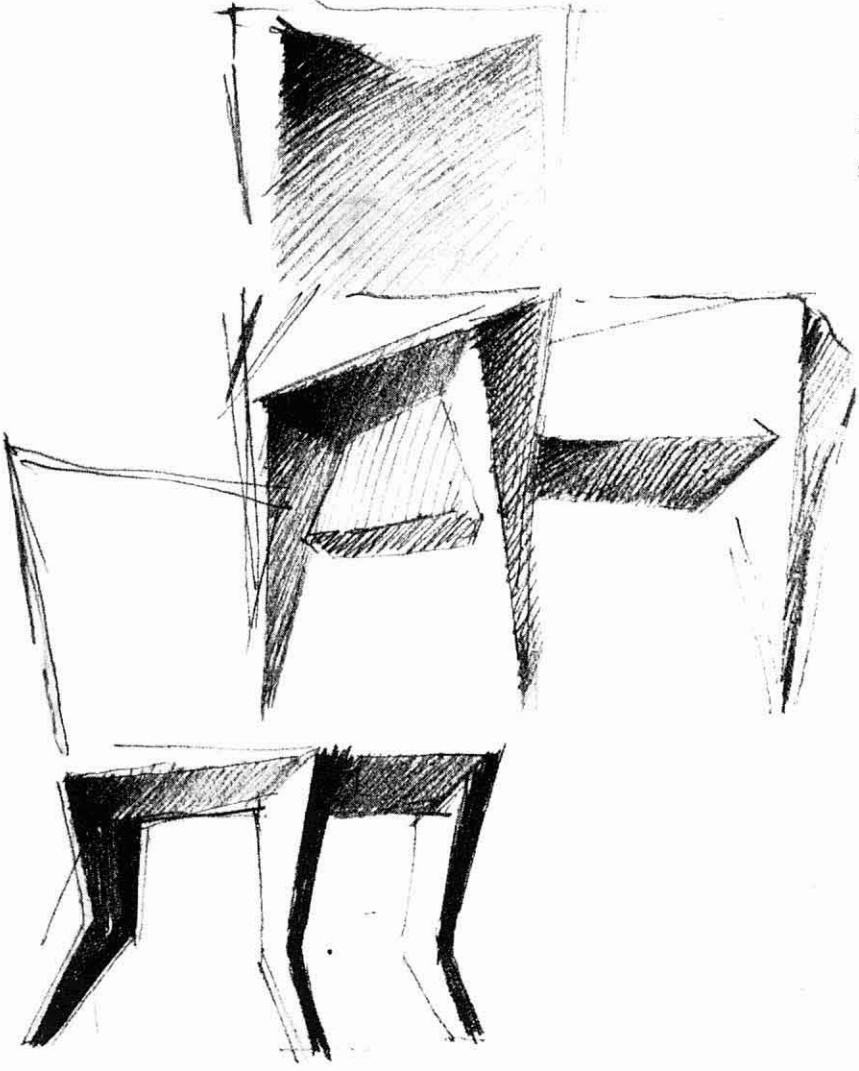
Jože Plečnik worked regularly in Prague from 1911 to 1921. Later, up to the mid-1930s, he was engaged in the reconstruction of Prague Castle. His works appeared in Bohemia, thanks to Jan Kotěra, from 1900 onwards. He certainly went through both good and bad times here, but he was by no means a man who cared for official success. Can he, however, be regarded a mere «episode» in the history of Czech architecture? Although Czech architecture between the two world wars, drunk with the phenomenon of the international avant-garde³², went in different directions and only a few of Plečnik's students followed more or less consequentially in their master's footsteps, (Alois Mezera, Otto Rothmayer, Karel Stípl, Alois Metelák)³³ he represented for all his students and disciples the highest moral and artistic authority. «It is not easy to find in the history of art such a man as Jože Plečnik, in whom genius is accompanied by so much humanity and pedagogical ability». These words appear in a homage to him on the occasion of his 50th birthday. His architectural heritage in Prague (the Castle, the Sacred Heart Church), however, even after more than fifty years, is by no means history. His strong, individual architectural language still has much to say to present and future generations.

1. Volné Směry, Praha Vol. 6/1902/, p. 91
2. Damjan Preloršek: Jože Plečnik, Wiener Arbeiten von 1896 bis 1914, Edition Tusch Wien 1979, p. 53.
3. The review Styl began to be published in 1908.

Pavel Janák (1882-1956).

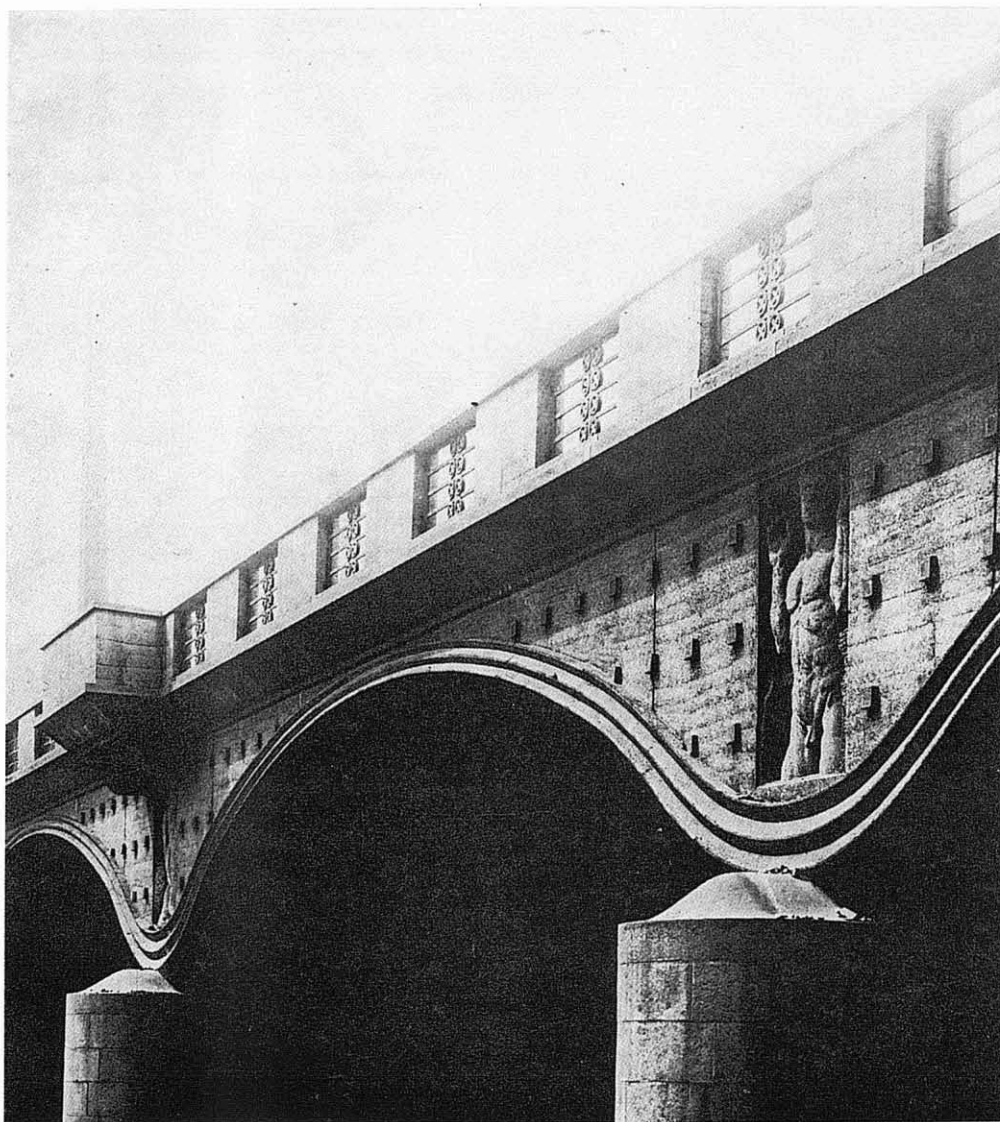
pavel janák

Estudis per al disseny d'una cadira (1912).
Studies for a chair (1912).

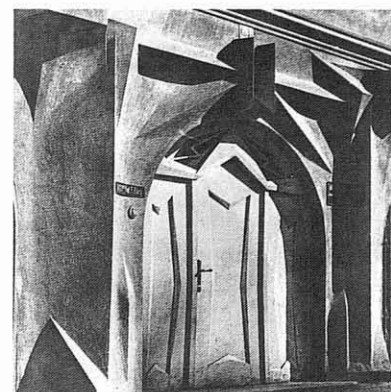

Cadira per al doctor J. Borovicka, PUD (1911-1912).
Chair for Dr. J. Borovicka, PUD (1911-1912).

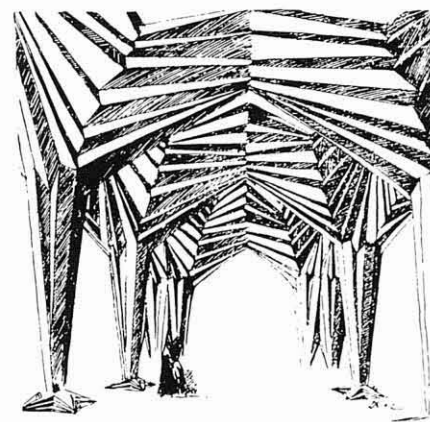
P. Janák. Pont de Hlavka (Praga, 1909).

P. Janák. Hlavka Bridge (Prague, 1909).

P. Janák. Remodelació d'una casa barroca a la plaça principal de Pehlřimov (1913).
Detall de l'entrada principal.

P. Janák. Remodelling of a baroque house in the main square of Pehlřimov (1913).
Detail of front door.

P. Janák. Estudi de l'estructura per a configurar un espai interior (1912).

P. Janák. Structure study for an interior space (1912).

4. Volné směry, Praha Vol. 10/1906/, pp. 277-314. There is also a tomb and a tenement house in Hradec Králové by Josef Gočár. For detailed information about Czech art during the Jugendstil Modern Style period see: *Tschechische Kunst 1878-1914, auf dem Weg in die Moderne*. Editor: Jiří Kotalík, Exhibition Catalogue, Darmstadt 1984.
6. François Burkhardt, Milena Lamarová: *Cubismo cecoslovacco, architetture e interni*. Electa Milano 1982, or *Czechoslovakia-Cubism, The World of Architecture, Furniture and Craft*, Exhibition Catalogue Tokyo 1984, or Filla, Gutfreund, Kupka och Tjeckisk Kubism 1907-1927. Exhibition Catalogue Malmö Konsthall 1983.
7. Pavel Janák succeeded Jože Plečnik both in his position at the School of Industrial Arts /as of 1936/. For detailed information about Pavel Janák see Olga Herbenová, Vladimír Šlapeta: *Pavel Janák 1882-1956, Architektur und Kunstgewerbe. Ausstellungenskatalog Semper-Depot Wien 1984*.
8. Undated letter to Jan Kotěra of 1916, in: *Architektonický archiv Národního technického muzea v Praze /Archives of Architecture, National Museum of Technology, Prague/*.
9. See Pavel Janák's letters to Josip Plečnik preserved at the Plečnik Museum in Ljubljana.
10. Styl, Praha Vol. 2/1910/, pp. 105-109.
11. Styl, Praha Vol. 1/1908-1909/, pp. 129-130. The contribution is signed «A», which until now has not been identified. The same signature can be found in the same volume of Styl under an article dealing with the National House of Prostějov by Kotěra.
12. Styl, Praha Vol. 2/1910/, pp. 122-127.
13. Particularly the drawing of the church interior of 1907 which was published in the review Styl Vol. 1/1908-1909/, p. 132, and a draft façade of the Stollwerk Factory in Vienna of 1910 which was considered an «almost anticipation of our later cubism» by Oldřich Starý in the review *Architektura, Praha Vol. 4/1942/*, p. 64.
14. Plečnik lived in the house of Kotěra's mother 16, Hradešinská Street in Vinohrady District. Kotěra had a house of his own in the same street. This information has been received from Mr. Mirko Kotěra, Jan Kotěra's son, to whom I am grateful.
15. «Already his works made in the college days exhibit a rather strong antique accent which was then strengthened and consolidated by his stay in Italy. However, he did not bring from there «just a certain number of nice and exact studies» and much information about the history of art many formulae as other architects did, which were but a shell of form without any content; he really did understand the spirit of the antiquity which is now fully exhibited in his every work». Jan Kotěra: Jože Plečnik. In: *Volné směry, Praha Vol. 6 /1902/, p. 94*.
16. In connection with the first publication of works of Plečnik's students in the journal Styl, Vol. 4/1912/, pp. 176-192, Plečnik wrote: «By publishing the present selection of students' works I just wish to help the young people. Personally, I am indifferent in this matter, but this fact is also a stimulation for young people. No matter who leads the students, whether it is I or anybody else, the teacher does one thing: he disturbs the students so that they get more self-confidence. For a large selection of works made by Plečnik's students at his Prague class see Jože Plečnik: *Býbřer prací školy pro dekorativní architekturu v Praze roku 1911-1921/Selection of works of the Decorative Architecture School in Prague from the years 1911-1921/*. Praha 1927.
17. Information given by Bohuslav Fuchs to Vladimír Šlapeta in Brno in July, 1971.
18. See Jan Kotěra's letter to Josip Plečnik of December 30th, 1919/Plečnik Museum in Ljubljana/. It follows that Kotěra intended to found a new school of architecture, but he did not find enough understanding with the respective authorities.
19. It is not clear from the Plečnik-Kotěra corres-

fora del Castell de Praga. Malgrat tot, va poder realitzar un dels seus millors monuments d'arquitectura sacra, l'església del Sagrat Cor de Jesús, al districte Vinohrady de Praga.

Fins i tot abans de ser nomenat arquitecte del Castell, els arquitectes txecs volien expressar a Plečnik la seva gratitud per la tasca pedagògica que havia fet a Praga. Van ser necessàries moltes peticions perquè Plečnik, després de molts dubtes, acceptés l'encàrrec. El primer projecte presentava l'església envoltada per fileres de columnes d'estil dòric i amb el campanar separat de l'església; només en el segon i en el tercer projectes la torre de 42 metres d'alt mostrava la forma estel·lar característica que simbolitzava la forma ascendent del tabernacle. La contribució més important d'aquesta església, que per fi va poder ser construïda entre 1928 i 1932, en l'última etapa de l'obra de Plečnik a Praga, era el seu interior, que, concebut amb una generositat i tolerància total i anticipant-se a la concepció central de l'espai eclesial que es faria servir molts anys més tard, després del Concili Vaticà II, manifestava la delicada atmosfera espiritual del ritu. L'església va ser consagrada el 8 de maig de 1932, quasi tres anys abans que Plečnik abandonés Praga; va ser l'última obra important que va fer en aquesta ciutat...

Jože Plečnik va treballar regularment a Praga entre 1911 i 1921; posteriorment, fins a mitjan anys trenta, va estar dedicat a la reconstrucció del Castell de Praga. Des de l'any 1900, i gràcies a Jan Kotěra, les seves obres van ser publicades a Bohèmia. Naturalment, a Praga va passar moments bons i dolents; però a ell, que no perseguia l'èxit oficial, això no li va preocupar gens ni mica. ¿Va ser realment un simple «episodi» de la història de l'arquitectura txeca? Tot i que entre les dues guerres mundials l'arquitectura txeca, embriagada pel fenomen de l'avantguarda internacional³², va seguir camins diferents i només un grapat d'estudiants de Plečnik va seguir amb més o menys constància el seu professor (Alois Mezera, Otto Rothmayer, Karel Štipl, Alois Metelák)³³, Plečnik representava per a tots els seus estudiants i deixebles l'autoritat moral i artística més elevada. «No és fàcil de trobar en la història de l'art un cas semblant de geni acompanyat de tanta humanitat i habilitat pedagògica, i tot això en una sola persona; aquest és el cas de Jože Plečnik». Són paraules que es poden llegir en una felicitació pel seu cinquanta aniversari. L'herència arquitectònica que va deixar a Praga (en el Castell, en el districte Vinohrady), fins i tot a més de cinquanta anys de distància, no és història. El seu discurs arquitectònic, poderós i personal, encara té molt a dir a les generacions presents i futures.

1. «Volné Směry», Praga, vol. 6 (1902), pàg. 91.
2. Damian Prelovšek, *Jože Plečnik. Wiener Arbeiten von 1896 bis 1914*, ed. Tusch, Viena, 1979, pàg. 53.
3. La revista «Styl» va començar a publicar-se el 1908.
4. «Volné Směry», Praga, vol. 10 (1906), pàgs. 277-314.
5. Aquest número conté obres dissenyades per Kotěra, així com una tomba i una casa de pisos a Hradec Králové, de Josef Gočár.
6. Per informació detallada sobre l'art txec durant el *Jugendstil* vegeu *Tschechische Kunst 1878-1914, auf dem Weg in die Moderne*, ed. de Jiri Kotalik, catàleg d'exposició, Darmstadt, 1984.
7. François Burkhardt, Milena Lamarová, *Cubismo cecoslovacco, architettura e interni*, Electa, Milà, 1982, o *Czechoslovakia - Cubism, The World of Architecture, Furniture and Craft*, catàleg d'exposició, Tòquio, 1984, o *Filla, Gutfreund, Kupka and Tjeckiks Kubism 1917-1929*, catàleg d'exposició, Malmö, Konsthall, 1983.
8. Pável Janák va succeir Jože Plečnik tant en el càrrec de l'Escola d'Arts Industrials (el 1921) com en el del Castell de Praga (el 1936). Per informació detallada sobre Pável Janák, vegeu Olga Herbenová, Vladimír Šlapeta, *Pável Janák 1882-1956, Architektur und Kunstgewerbe*. Ausstellungskatalog Semper-Depot, Viena, 1984.
9. Carta de 1916 sense data a Jan Kotěra, dins *Architektonický archiv, Národního technického muzea y Praze* (Arxius d'Arquitectura, Museu Nacional de Tecnologia, Praga).
10. Vegeu les cartes de Pável Janák a Jože Plečnik conservades al Museu Plečnik de Ljubljana.
11. «Styl», Praga, vol. 2 (1910), pàgs. 105-109.
12. «Styl», Praga, vol. 1 (1908-1909), pàgs. 129-130. La col·laboració està signada per «A», que fins al moment no ha estat identificat. En el mateix volum de «Styl» torna a aparèixer aquesta signatura al peu d'un article dedicat al palau Nacional de Prostějov, de Kotěra.
13. «Styl», Praga, vol. 2 (1910), pàgs. 122-127.
14. Especialment el dibuix de l'interior de l'església de 1907, que va ser publicat a la revista «Styl», vol. 1 (1908-1909), pàg. 132, i un esborrany de la façana de la fàbrica Stollwerk, de Viena, de 1910, que va ser considerada «quasi una anticipació del nostre cubisme posterior» per Oldřich Starý a la revista «Architektura», Praga, vol. 4 (1942), pàg. 64.
15. Plečnik va viure en una casa de la mare de Kotěra, carrer Hradešinská, 16, en el districte Vinohrady. Kotěra tenia una casa pròpia al mateix carrer. Agraïxo aquesta informació al senyor Mirko Kotěra, fill de Jan Kotěra, que és qui me l'ha facilitada.
16. «Ja els seus treballs de l'època d'estudiant mostren un accent antic marcat, que es va enfortir i es consolidà després de la seva estada a Itàlia. Però no es va portar d'allí, com altres arquitectes, «un cert nombre d'estudis grans i exactes», molta informació d'història de l'art i moltes fórmules, que no eren sinó closques formals mancades de contingut; va comprendre de debò l'esperit de l'antiguitat, que ara es mostra plenament en cada una de les seves obres». Jan Kotěra, *Jože Plečnik*, dins «Volné Směry», Praga, vol. 6 (1902), pàg. 94.
17. Plečnik va escriure en relació amb la primera publicació d'obres d'estudiants seus a la revista «Styl», vol. 4 (1912), pàgs. 176-192: «En publicar la present selecció d'obres d'estudiants només vull ajudar la joventut. Personalment sóc indiferent al tema, però també aquest fet és un estímul per a la joventut. No importa qui dirigeixi els estudiants, sigui jo o qualsevol altre, allò que fa el professor és inquietar els estudiants perquè adquireixin més confiança en ells mateixos». Per una selecció més àmplia d'obres d'alumnes de Plečnik de la seva classe de Praga, vegeu Jože Plečnik, *Viber práci školy pro dekorativní architekturu v Praze z roku 1911-1912* (Selecció d'obres de l'Escola d'Arquitectura Decorativa de Praga dels anys 1911-1912), Praga, 1927.
18. Informació proporcionada per Bohuslav Fuchs a Vladimír Šlapeta a Brno, juliol de 1971.
19. Vegeu la carta de Jan Kotěra a Jože Plečnik de 30 de desembre de 1919 (Museu Plečnik, Ljubljana). Per la carta se sap que Kotěra intenta fundar una nova escola d'arquitectura però que no troba prou comprensió per part de les autoritats corresponents.
20. En la correspondència Plečnik-Kotěra no queda clar si Plečnik va rebutjar la invitació o si hi havia algun obstacle administratiu (Arxius d'Arquitectura, Museu Nacional de Tecnologia, Praga, i Museu Plečnik, Ljubljana); la segona opció sembla més probable.
21. Vegeu nota 18.
22. «Architektura» ČSR, Praga, vol. 7 (1948), pàg. 12.
23. Va reconstruir la residència presidencial del Castell (1921-1924), els jardins Rajská, Na Valech i Na Běstě (1921-1931), el (primer) Pati d'entrada amb màstils per a banderes (1922), l'escala que condueix del Tercer pati al jardí Rajská (Paradís) (1925-1929), el Tercer pati pavimentat i el monolit recordatori (1928-1932) i el Vestíbul d'entrada amb pilars (1927-1929). Per a més informació, vegeu Pável Janák, *Jože Plečnik v Praze* (Jože Plečnik a Praga), dins «Volné Směry», Praga, vol. 26 (1928-1929), pàgs. 97-108, i Rudolf Rouček, «Plečnikovo dílo na pražském Hradě» (L'obra de Plečnik al Castell de Praga), dins *Dílo*, Praga, vol. 34 (1945-1946), pàgs. 56-60, així com Novosti Pražského Hradu dins *Lán* (Notícies del Castell de Praga i del Palau Lány), Praga, 1928, i Zdena Pruchová, «Jože Plečnik a Praha» (Jože Plečnik i Praga), dins *Umění*, Praga, vol., 1972, núm. 5, pàgs. 442-452.
24. Els col·laboradors permanents de Plečnik en el camp de les arts industrials van ser Otakar Hátle (metalls) i František Kadeřábek (pedra). Vegeu bibliografia de la nota 18.
25. Emil Edgar, *(J. Plečnik donna, J. Plečnik a casa)*, dins «Kámen», Praga, vol. 22 (1941), núm. 3, pàgs. 35-43.
26. Marie Benešová, «Rondokubismus», dins «Architektura» ČSR, Praga, vol. 28 (1969), núm. 5, pàgs. 303-317.
27. Vladimír Šlapeta, «Die tschechische Architektur der Zwischenkriegszeit», dins «Archithese», Zuric, vol. 10 (1980), núm. 6, pàgs. 5-19.
28. «Styl», Praga, vol. 3 (8) (1922-1923), pàgs. 43, 84, i «Umění», Praga, vol. 1972, núm. 5, pàg. 445.
29. Per exemple, va ser nomenat membre honorari de Společnost architektu (Associació d'Arquitectes) el 1922 i de l'associació Umělecká Beseda el 1925. Aquesta última va expressar el seu suport al treball de Plečnik al Castell de Praga en una carta del 4 de novembre de 1929 (Museu Plečnik, Ljubljana).
30. El treball de Plečnik al Castell de Praga va acabar el 26 de novembre de 1935, quan va marxar cap a Ljubljana. De trota tota manera, oficialment va continuar treballant per al Castell de Praga un any més, en la preparació del segon projecte de regulació dels voltants del Castell. Zdena Pruchová, «Jože Plečnik a Praha» (Jože Plečnik i Praga), dins «Umění», Praga, vol. núm. 5, 1972, pàg. 451.
31. Vegeu la bibliografia de la nota 24.
32. Pável Janák va ser nomenat arquitecte del Castell de Praga el 1936 i va continuar essent-ho fins a la seva mort el 1956. Entre altres coses va reconstruir el Joc de pilota i el Jardí Reial.
33. Sota la influència del seu professor, molts estudiants de Plečnik van donar mostres d'un sentit especial per dissenyar a fons els detalls.
34. «Kámen», Praga, vol. 22 (1941), pàg. 22.

pondence whether Plečnik rejected the invitation or whether there were some administrative obstacles/Archives of Architecture, National Museum of Technology, Prague, and Plečnik Museum, Ljubljana; the second hypothesis seems to be more probable.

20. See Reference.
21. *Architektura ČSR*, Praha Vol. 7/1948/, p. 12.
22. He reconstructed the Presidential Residence in the Castle /1921-1924/, the gardens Rajská, Na Valech and Na Běstě /1921-1931/, the Entrance /First/ Yard with flag masts /1922/, the staircase connecting the Third Yard with the Rajská/Paradise/Garden /1925-1929/, the Third Yard with pavement and the memorial monolith /1928-1932/, the Entrance Pillared Hall /1927-1929/. For more information see Pavel Janák: *Jože Plečnik v Praze /Joseph Plečnik in Prague/*. 1: Volné směry, Praha Vol. 26/1928-1929/, pp. 97-108; and Rudolf Rouček: *Plečnikovo dílo na pražském Hradě/Plečnik's work in the Prague Castle/*. In: *Dílo*, Praha Vol. 34/1945-1946/, pp. 56-60, as well as Novosti Pražského Hradu a Lán/*News of Prague Castle the Lány Palace/*, Praha 1928, and Zdena Pruchová: *Jože Plečnik a Praha/Joseph Plečnik and Prague/*. *Umění*, Praha Vol. 1972, No. 5, pp. 442-452.
23. Plečnik's permanent collaborators in the field of industrial arts were Otakar Hátle/metals/ and František Kadeřábek/stone/. See literature under Ref. 18.
24. Emil Edgar: *J. Plečnik doma/J. Plečnik at home/*. In: *Kámen*, Praha Vol. 22/1941/, No. 3, pp. 35-43.
25. Marie Benešová: *Rondokubismus*. In: *Architektura ČSR*, Praha Vol. 28/1969/, No. 5, pp. 303-317.
26. Vladimír Šlapeta: *Die tschechische Architektur der Zwischenkriegszeit*. In: *Archithese*, Zürich Vol. 10/1980/, No. 6, pp. 5-19.
27. Styl, Praha Vol. 3/8/1922-1923/, pp. 43, 84, and *Umění*, Praha Vol. 1972, No. 5, p. 445.
28. For instance honorary member of the Společnost architektu 1922. Association of Architects and of the Umělecká Beseda Association 1925. The latter one expressed its support to Plečnik's work in the Prague Castle by a letter dated November 4th, 1929/Plečnik Museum, Ljubljana/.
29. Plečnik's work in Prague Castle ended on November 26th, 1935 when he left for Ljubljana. Formally, however, he continued working for Prague Castle one year more by preparing the second Castle Surroundings Regulation Project. Zdena Pruchová: *Jože Plečnik a Praha/Joseph Plečnik and Prague/*. In: *Umění*, Praha Vol. 5, 1972, p. 451.
30. See literature under Reference 24.
31. Pavel Janák was appointed Prague Castle Architect in 1936 and remained in that post until his death in 1956.
32. Many of Plečnik's students exhibited, under the influence of their teacher, a special sense for thoroughly designed details.
33. *Kámen*, Praha Vol. 22/1941/, p. 22.